

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006. – 463 с.

Науковий керівник – *канд. філол. наук, доц. кафедри журналістики та філології Кулішенко Л. А.*

ОНОМАСТИКА: ЗДОБУТКИ І САМОСТІЙНІСТЬ

Левадна Н., Койло Ю.,
студенти ННІ Права СумДУ

Ономастика є спеціальною історичною дисципліною, що вивчає власні імена, їх функціонування в мові і суспільстві, закономірності їх утворення, розвитку і постійних перетворень, які є значними у розвитку мови, тому дослідження ономастики є однією з найактуальніших лінгвістичних тем у сучасному мовознавстві.

Ця робота є спробою дослідити і довести, що ономастика є самостійним розділом мови, тому ця проблема є актуальною.

Грунтовне вивчення власних імен розпочалося лише в ХІХ столітті. Першими дослідниками, що започаткували дослідження ономастики, стали вчені Німеччини: Потт Август-Фрідріх, Ферштеман, Штарк, а одним із перших в Україні розпочав ономастичні дослідження відомий український слов'янознавець Я. Головацький.

Лише в Лінгвістичному енциклопедичному словнику за редакцією В.М.Ярцевої можна побачити повне тлумачення цього лінгвістичного явища. „Ономастика [від грец. *onomastikē (téchnē)* – мистецтво давати імена] – розділ мовознавства, який вивчає власні імена. Терміном „ономастика” називають також сукупність власних імен, яка позначається й терміном „онімія”. У деяких працях термін „ономастика” вживається в значенні антропоніміка” (переклад наш – Н.К.) [1, с. 346-347].

Власні імена виникли дуже давно в процесі розвитку мови. У цій статті ми розглядаємо проблему, яка стала приводом для суперечки щодо самостійності ономастики як розділу мовознавства з власними засобами досліджень чи допоміжною стосовно географії, історії, лінгвістики, археології, етнографії.

Існує значна кількість ономастичних досліджень, серед яких виділяють: теоретичну ономастику (вивчає основні закономірності

розвитку і функціонування ономастичних систем); прикладна ономастика, зв'язана з практикою присвоєння імен, яка дає практичні рекомендації картографам, біографам, юристам; історична ономастика (вивчає історію виникнення імен, і їх відображення в іменах реалій різних епох); етнічна ономастика (вивчає виникнення назв етносів і їх частин в зв'язку з іменами інших типів, еволюцію етнонімів з іменами інших типів, еволюцію етнонімів, які призводять до виникнення топонімів, антропонімів, зоонімів, зв'язок етнонімів з назвами мов (лінгвонімами). Найбільш цікавою для слухачів виступає історична ономастика і це не дивно, бо в ім'я здавна вкладався глибокий духовний зміст. В історії імен висвітлюється краса й уява, мудрість і любов вільної народної душі. Досі вважається, що ім'я людини може впливати на характер і навіть на подальшу долю носія.

У наукових дослідженнях вчених знаходимо два підходи до вивчення онімів. Перший підхід об'єднував вчених, які використовували оніми як історичне джерело. Другий підхід – вчених-філологів, котрі використовували оніми в дослідженнях з історії мови. Тому в історичній науці ономастика вважається спеціальною історичною дисципліною, яка вивчає оніми як історичне джерело. А в філології ономастика – частина лінгвістики, дослідницький об'єкт істориків мови. Таким чином, в онімі розділяються форма власної назви та її конкретний зміст.

Онім – власна назва, що містить інформацію про історичну епоху, в якій виникла назва іменованого об'єкту, етнос, який створив назву.

У процесі розвитку мови виникли власні імена. Тривалий час у науці йшла суперечка з приводу того, чи є ономастика самостійною дисципліною з власними засобами досліджень чи допоміжною стосовно географії, історії, лінгвістики, археології, етнографії тощо.

Предметом науки ономастики є власні імена в найширшому значенні та географічні назви. До географічних назв входять найменування гір і рік, а також місцевостей, країн та їх адміністративних одиниць, островів і частин світу, а крім того назви територіальні (полів, лугів, лісів, частин поселень та інших об'єктів подібного типу), в містах – назви вулиць і площ. До власних назв можна зарахувати особові імена, прізвища, прізвиська, різного роду лицарські псевдоніми, а також гербові назви, а також назви племен і народів. Крім того, дослідники ономастики виділяють власні назви тварин (собак, коней, корів, овець), окремих будівель, наприклад

палаців, фортець, будинків, готелів, млинів, човнів і кораблів [2, с. 214].

У цілому ономастичний простір охоплює наступні власні імена: *антропоніми* – особові імена людей (наприклад, Іван, Оксана, Петро, Олена, Людмила, Богдана, Надія); *етноніми* – групові, родові, етнічні імена людей; *топоніми* – назви географічних об'єктів (наприклад, назва села Берег від апелятива берег, назва річки Ріка – від апелятива річка); *космоніми* – назви космічних об'єктів: галактик, зірок, планет, супутників, атсероїдів, комет і т. ін (наприклад, Чумацький Шлях, Велика Ведмедиця, Козеріг, Володолій, Марс, туманність Андромеди); *зооніми* – власні імена тварин (Сірко, Рябко, Бровко, Гнідко, Сивко, Вовк, Вовкун, Зайда, Руда, Рута); *фітоніми* – назви рослин («Білий лебідь» (тюльпан, білий), «Вишенька» (тюльпан, червоний), «Страусине перо» (айстра), «Шиншила» (айстра)); *хрононіми* – назви періодів часу (наприклад, Мезеоліт, Палеоліт, Енеоліт); *ергоніми* – назви політичних і громадських об'єднань людей; *хремотоніми* – назви різних предметів: знарядь праці, зброї, інструментів, приладів, побутових предметів, коштовностей і т. ін.; *порейоніми* – назви засобів пересування: автомобілів, потягів, літаків, кораблів, космічних апаратів і т. ін.; *теоніми* – імена божеств (наприклад, Сварог, Перун, Дажбог, Волос, Троян, Род, Христос); *документоніми* – назви документів, правових актів і т. ін.; *алероніми* – назви нагород; *геортоніми* – назви свят, ювілеїв, урочистостей (наприклад, Івана Купала, Петра і Павла, День Святого Миколая); *фіктоніми* – вигадані імена, які використовуються в художніх творах (наприклад, Мавка, Баба Яга, Водяний); *міфоніми* – назви фантастичних об'єктів (наприклад, Ох, Вій, Змій-Горинич, Івасик-Телесик, Баба-Яга, Коза-Дереза, Цар Горох, Добрий Дуб, острів Буян) [3, с.7].

Основними особливостями, що відрізняють ономастику від інших самостійних дисциплін мови є те, що вона має такі напрямки ономастичних досліджень: описова ономастика, що дає первинну філологічну обробку матеріалу; історична ономастика, присвячена вивченню виникнення імен, переходів їх з одних об'єктів на інші; теоретична ономастика, що вивчає загальні закономірності розвитку і функціонування ономастичних систем; прикладна ономастика, що розробляє практичні рекомендації на основі аналізу великих ономастичних вибірок; поетична ономастика, що займається іменами (героями) художніх творів; прецедентна ономастика, що займається

іменами автобіографічних і документальних текстів (реально існували або існують особистостями) [3, с. 315].

Отже, здійснивши цю розвідку, можна дійти висновку, що ономастика є самостійним розділом мови, оскільки вона має такі особливості: свій предмет вивчення, який відрізняє її від інших самостійних дисциплін; свої підходи у вивченні онімів; свої окремі напрямки ономастичних досліджень.

Література

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
2. Ажинюк Б. Українські власні назви (антропоніми і топоніми) в англійському написанні/Б. Ажинюк // Мовознавство. – 1993. – № 1.
3. Карпенко Ю.О. Про критерії поділу власних і загальних назв/ Ю.О. Карпенко // Повідомлення української ономастичної комісії. — К., 1974. — Вип. 10. — С. 3—10.
4. Бучко Д. Проблемні питання української ономастичної термінології / Д.Бучко // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2007. — Вип. 15. – С.356 -359.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. кафедри
журналістики та філології Кулішенко Л. А.

ОБЩЕЕ И СПЕЦИФИЧЕСКОЕ В РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Анапьянова А.

*Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева
г. Астана, Казахстан*

Несмотря на то, что первые источники рекламы относятся ещё к глубокой древности – первой рекламной информацией древнего мира был египетский папирус, информирующий о продаже раба, понятие «реклама» до сих пор видоизменяется. Рассмотрим, какие толкования данного термина дают нам разные по времени лексикографические источники. Обратимся к «Толковому словарю живого великорусского языка» В.И Даля: «Реклама – статья в защиту свою, в опровержение чего» [1, с. 90]. Данное определение было